

AMBRÖSTED, adj. trångbröstad, som har svårt att andas eller lider af andtåppa. Sk. (Oxie, Skytts). Jfr fn. *ångr*, adj. trång.

AMMENIKKA, v. a. 1 ändra något om, göra något i annat skick, ställa i ordning. "Stonga de ed grån, me'n ja ammenikkar skaglana, så lista vi voss åsta igen." Sk. (N. Åsbo).

AMODUG, *amodanes*, s. a 1.

AMPEN, adj. 1) vresig, småstieken, ond, kinkig; om menniskor. Jtl. *Ampette*. Bhl. *Ampet*, *ampete*. Vl.; 2) envis, otålig. *Ampet*, *ampete*. Vl., dls.; 3) bekymrad, orolig. Jtl. (Hammerdal), åm. Jfr *amper*, *anpån*.

AMPA, v. n. 1 mistycka något. Åm.

AMPER, adj. 1) eg. bitter, sträf (i smak); skriftspr. *Ampärr*. G.; 2) vresig, kinkig, ond. "Amper kvinna." Vb., hs., fl. (Nyl.); 3) sträng. Vb. Deraf *ampernos*, m. ond och sträng qvinna. Sdm.; 4) drifrig, oförtruten. Vl. (Fryksd.). — N. *amper*, vresig, egensinnig; fn. *aprr*, hård, barsk, sträng; jfr lat. *asper*, frans. *âpre*.

AMPETT, adv. tokigt, narraktigt. Vg.

AMPLÄ, v. n. 1 göra sin flit, äflas. G. — Fn. *ambla*, v. n. fуска på något; d. dial. *ample*, sträfvä af alla krafter, vara flitig vid ett (i synnerhet besvärligt) arbete; nht. *ampeln*, v. n. göra sin flit, äflas. (Grimm, Wb. I, 279); ns. *ampeln*, "sich bemühen, seine kräfte immer aufs neue versuchen." (Br. Wb. I. 16.; Danneil, 4).

AMPUR-TRE, n. ett slags oxelträd: *Sorbus hybrida*. G. (Färö).

AMPÄLLI, m. hundsvott; skällsord. G. — Jfr fn. *ampli*, m. drickskärl; lat. *amphora*, f. kruka, *ampulla*, f. liten kruka.

AN 1, adverbial-ändelse för att utmärka väderstreck t. ex. *sönnen*, *östan*.

AN 2, feminin ändelse, utmärkande hustrun till en viss man. *Bergan* (hårdt g), *Bergströman*, *Vestmarkan*, *Holman*, Bergs, Bergströms, Vestmarks, Holms hustru. *Stenbakkan*, hustrun till torparen på Stenbakka. Fl. (Ingo).

AN 3, adj. tvär, envis. Jtl. S. *ansammer*. — Jfr fn. *án*, m. möda, förtretlighet; ir. *an*, adj. ond, elak; *ana*, motgång, olycka.

AN 4, art. indef. en. "An häst," en häst. Åm., sm., g. Jfr a 4. — Fe. *an*, en.

AN 5, f. aning. "Ja har näen an om dä." Sm. — Nht. *ahnung*, id.

AN 6, præp. utan; endast i sammans. *anvakevär*; s. detta ord. — Fn. *án*, præp. utan; fht. *ánu*, *áno*, *áne*; jfr osset. *aná* el. *ane*, id.; gr. *ἀνευ*, id.

AN, *ang*, m. ångest. Åm. — Fn. *án*, m. möda, besvärlighet.

ANA 1, v. a. 1 älska. Kl. — Fn. *una*, att vara nöjd, tillfrids, *unnusti*, m. älskare, *unnusta*, f. kärresta; fsv. *unna* (præs. *an*, ipf. *unte*, el. *wonte*) v. a., a) älska; b) unna; c) förskaffa, tillskynda; fe. *unnan* (præs. sing. *ann*, plur. *unnon*), v. a., a) älska; b) unna, medgifva; jfr skr. *wan*, åstunda, längta efter.

ANING, f. kärlek till, känsla för. Kl.

ANA 2, v. n. 1 gå långsamt. Kl. — Fn. *andra*, v. n. gå långsamt, vandra; skr. *ant'*, att gå; sp., port. *andar*; catal., provenç. *anar*; waldens. (cnl. Raynouard) *annar*; lombard. *anà*, id.; med. lat. *andare*. Om härledningen, jfr Diez, Etym. Wb. d. rom. Sprachen. Bonn 1853; s. 18—21.

ANA 3, f. gammal gumma. Kl. — Fht. *aná*, nht. *ane*, nht. *ahne*, f. farmor, mormor; jfr fht. *ano*, m. avus (Graff I. 282); mht. *ane*, *an*, (Ben. I, 37); fn. *ái*, m. proavus, *amma*, f. avia.

ANBATUS, s. *ambatas*.

A-NAID, m. förtretlighet, besvär, påhäng. "Hå a-naid av nåken." S. G. Jfr fn. *ánaud*, f. träl-dom, förtryck; se an 3, *pa-leit*.

AND, oskiljaktig part., emot. Blott i sammans. *andlid*, *andöva*, *andfättes*, *anglätting*, *annbakke*, *annhäls*, *anskrämmelig*, *ansöles*, *anskvätten*, *ansvara*, *andvär*, *annvara*, samt i skriftspr. *anlete*. — Fn. *and*, oskiljakt. part. emot, framför, motvändt; fsv. *and*, (t. ex. *andsvar*, n. gensvar; *andmarki*, m. förfång, skada, *andvarpa*, öfverlemna, *anlit*, ansigte); moes. *and* el. *anda*; fht. *ant*, *int*, *in*; lit. *ant*; fe. *and*, *on*; lat. *ante*; gr. *ἀντι*, id.; skr. *anti*, framför. (Lassen, Anthol. Gloss.).

AND, ANN, f. bråd arbetstid vid jordbruket; den för åtskilliga landtliga göromål bestämda tiden; bestämd tid för brådskaende arbeten. Vb., hs., sdm. *And*, *ann* (def. *annen*). Sm. — Fsv. *and*, *an*, f. (jfr Rdq. 2: 60); n. *änn*, id.; moes. *an*, *höst*; *anna*, arbeta, skörda; fn. *önn* (gen. *annar*), f. sysselsättning, bestämdt arbete, bråd arbetstid; *anna*, a) v. n. att skynda; b) v. a. verkställa, uträtta; n. *anna*, v. n. hasta, skynda.

ANDS-TID, m. skördetid, bergningstid. Bhl. *Annti*(d), den tid på hvilken mycket och brådskaende arbete är för handen, sänings- och bergningstid. Nb., vb., mp., hs., ul., sm.

ANDVÄDER, n. tjenlig väderlek under bergningstiden. Ög. (Gullbergs h.). *Annvär*, n. id. "Dä ä häken te vart annvär," det är rasande vackert bergningsväder. Nk.

ANMÅL, n. upphörande med arbetet för dagen. Ul.

ANTIMME, m. bråd tid för utsäde och skörd. Dls. *Antime*. Jtl.

GÖDSEL-AND, f. den bråda tiden när gödseln utköres. Sdm.(Ö. Rek.).

HÖ-AND, *hö-ann*, f. bergningstid för höet. Sdm., ul.

MELLA-ANNA, f. def. tiden mellan slåttern och skörden. Hs.(Db. Bj.).

SJÄL-AND, f. tiden för sjelskytte. Vb.

SKÄR-ANN (def. — *anna*), f. skördetid. Vl.

SKÖL-ANN, f. brådskaende skördetid. Vb., hs.

SLÅTT-ANN, f. slåttertiden. Vb. *Slåt-ann*. Vl.

SÄDES-AND, f. bergningstid för säden. Sdm.

ANDA, v. n. 1 blåsa litet. "Åd andar óg blås lite." Dl. (Eldf., Våmhl.). ANDA OPP, *ana opp*, v. n. blåsa upp. Bhl. Jfr fn. *anda*, v. n. andas, draga andan.

ANDAKT, f. allvar. "Gå på me andakt." Hs. — Jfr. nht. *andacht*, f. attentio, intentio; fn. *akt*, n.

ANDBAKKE, *annbakke*, m. långsluttande backe. Ög. (Ydre). Jfr *and*.

ANDERFÄRD, *anderfål*, s. *fåras*.

ANDERS, adv. annorlunda. Fl. (Nyl.).

ANDERSTANS, adv. annorstädes. Ul.

ANDERSTUGA, f. gästrum. Ul. Jfr *adre*.

ANDFÅA, f. själtåget. Vl.

ANDFÄDD, *annfädd*, adj. andtruten, andtäppt, trångbröstad, som har svårt att andas efter eller under ansträngning i gående, springande eller dans. Nb., vb., hs., fl. (Nyl.), vl., sm., hl., öl. *Annfädd*, *ankommen*. S. Sk. *Aunnatjykk*. Bl. — Jfr *ande*, *spiritus*, *fat*, saknande. Ihre, Gl. 440.

ANDFÄTTES, *annfättes*, adv. skaffötes. Dl. Jfr *and*; n. *andföttes*.

ANDJ-MÅL, m. hängande man. Dl. (Våmhus). *Aingj-mål*. Dl. (Eldf.). Jfr *standmål*.

ANDKÖVR, adj. som har svårt att andas, lider